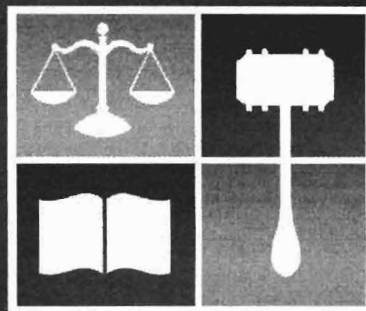

BusinessHalacha.com

a Project of Machon L'Choshen Mishpat

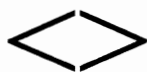
מכון לחושן משפט

Providing Awareness, Education and Service In all areas of Business Halacha.

נזקי שכנים

סימן קנ"ו

שבוע ב'

Machon L'Choshen Mishpat – Seminars- Publications- Learning Programs- www.businesshalacha.com-

Halachah Hotline 1-877-845-8455- info@businesshalacha.com--- 3673 Bedford Ave., Brooklyn, NY

נזקי שכנים חו"מ סימן קנ"ו שבוע ב'

שו"ע סימן קנ"ו סעיף א-ב [2-4]

Optional פתחי תשובה [א] [3-4]

חולה

שו"ת הריב"ש סימן קצ"ו [5]

Optional גמ' ב"ב כג. עד מתני' [6]

י"א אף אם דאפילו היה בריא ואח"כ נחלה נתיבות חידושים [5]

ויש חולקים חזו"א ד"ה ב"י ס' קנ"ה [7]

Optional י"א דאף לדעת הנתיבות רק אם גר שם קודם פתחי חושן פרק י"ג(כד)[5]

י"א דחולה יכול לעכב רק כשעושה דבר שאינו עיקר דירה חזו"א ד"ה נראה [7]

אם חולה יכול לעכב על רעש מחצר אחרת פתחי חושן פי"ג (כ"ד) [8]

שו"ת שבט הלוי ח"ט סימן ש' [8]

סעיף מ"ד (ב) י"א דהדין עמו כו'. וכן פסק הנ"ח סימן קנ"ו סעיף ה', ודימה אותו למחלת הכרס שנפלה בפרק השופטין (ב"ב ב' סכ"ח ע"א). ונעני, ראינו *דמי כעובל לנא, דשאי הכס דהיק כלאים נרי כשנפלה, אבל גנבים מאן לימא לן דאחו, ויותר נרי הוא היקא דפורן גדר פני צהמת חזירו (ב"ק נ"ה ע"ב), וק"ל:

לי היק ב"י אומרים דהדין עמו ונריך לחקן היקו (י"ח) חולקין לנא הו גירא דליה וכן אס לא גדרה ונעשה לו היק פטור מלשלם לנרי (ק) הרא"ש ע"ש.

המחבר

סימן קנו

דין מי שירד לאומנותו של חבירו ומי שמביא סחורה לעיר אחרת

ובו ר' סעיפים

א אחד מבני המבוי שאינו מפולש (י"ח) אומרים דנמצו אינן יכולים למחות ואין דינן אלו אומרים רק בנחר) שביקש ליעשות רופא או אומן או גרדי (פירוש אומן להקין דם ופירוש גרדי אורג בגדים) או יסופר שטרות או מלמד

ציונים ומקורות (ק) הנ"ל כאן מחדש ד' ד"מ ע"ש. (ק) שם בעור סימן קנ"ו סעיף ו' ה"ל. סימן קנו א' לשון המכס פ"ו דמכס דין י"א. (ב) המוס' ב"ב כ"א ע"א ד"ה אחד והמכס פקק לא יפסור שם סי' תקי"ב. טור סעיף א' ונ"י החלק הראשון ד"ה וכתבו התוספות בשם קלם הפוסקים ד"מ (ט) א'. סימן קנו (1) ממנהרות של"ד. (2) ממנהרות שניג. ובמהדורות של"ד: תרגום ירושלמי מעשה אורג [שמות כיח ל"ב] עובר גירדי.

אומן. אומן, פירשו כולי עולמא מקח דם, ורופא פירש"י (ב"ב כ"א ע"א ד"ה רופא) מוהל, וכ"כ בצעיר שזן כאלו, ולא דק, שהמחבר על כרחו לא כפירא ליה הכי, שהרי בסמך בעסקי ג' כתב דכל מילי דמנא אינו יכול למחות בו. לכן נראה, דפירוש רופא שהוא רופא לגופות בני אדם, ואומן פירשו מקח דם, כן נ"ל להאי גירסא דגרסינן רופא או אומן. אבל במימנו (המובא בציונים אות א') ובעור [סעיף א'] כתוב רופא אומן, ולפי זה יש לפרש רופא שהוא אומן, וכן פירש ב"י [שם] ע"ש, ועיין דרישה [פרישה שם]: דן סופר שטרות. פירוש, לאפוקי סופר ס"מ וספרים דמנא ה"א, ולא כהרמב"ן (ב"ב כ"א ע"א ד"ה בספרא) שכתב שגם צוה יכול למחות, ועיין דרישה [סעיף א']:

מורי זהב

סימן קנו סעיף א'. רופא או אומן. נראה [ד]אף ברמב"ם [המובא בציונים אות א'] רופא אומן כונתו או אומן, שהרי סיים ולא ישכירנו לא לרופא ולא לאומן. ומה שהקשה סמ"ע [סעיף ג'] דאי נחכוין רבינו [המחבר] למוהל, הא סיים כל שהוא מצוה כו', חמחני מאי חיקן לפ"ו במה שפירש רופא נפשות, דאטו זה אינו מצוה. ונראה דלהכי כתב רבינו

ביאור הגר"א

קל. י"א דהדין. כמ"ש ברש"י ב"ב ע"א [ב' ע"א] נפלה אומר לו גזרו, ואמרו ב"ב ק' א' משום דנא דגמלי. ב"ב [נסימן קנ"ו סעיף ה']. וחייב לשלם. טור בסמך קנ"ו סעיף (ו') [ה'] בשם הרמ"ה (ב"ב פ"א סי' י"ח): קלא. וכן אב. טור שם [סעיף ו'] בשם הרא"ש, דאפילו פורן גדר כו' אמרו שם [ב"ק נ"ה ב' דפטור, וע"ש חוס' ד"ה אילמא כו', ועיין סימן קנ"ו סעיף ד' בהג"ה, וכל שכן כאלו דאפילו למחילה אין מחויב, כמ"ש יש חולקין כו', ומ"ש דלנא גירי דליה, לא דוקא דמ"מ אקור, אלא אפילו גרמא לא הו:

סימן קנו סעיף א' א. אחד מבני מבוי. כגירסא הספרים נגמרא שם [המובא בבבא"ג אות א']: ב. שאינו מפולש. דנמפולש אין טענה ריבוי הדך כמ"ש הר"ף בפ"ק (ב"ב ד' ע"ב מדפי הר"ף), אלא דלמחין שם י"א ב' אחד מבני מבוי שנקט להחזיר פסחו כו' כתבו הר"ף והגהת אשר"י (ב"ב פ"א סי' מ') שם, דוקא נמצו שאינו מפולש אבל מבוי מפולש אין מעכבין, דה"ל כע"כ. רש"י דרבי' ליה לימני בנחר אחרת מותר, וההיא דעושה חנות בלד מותר כו' [שם כ"א ע"א], ורש"י ג' נמי לא פליג אלא משום דפסקת לחיות. וע"ש ג"ה וגרדי [בע"א] וד"ה כופין [בע"ב]. והרמב"ם [המובא בציונים אות א'] סובר דרנא פליג אלצני, והכי קאמר, אי הכי לימני כו' אלא דאקור, והיה יכול להקשות מנרימא, רק דהקשה לו ממחני ענמה. וההיא דכופין כו' [שם כ"א ע"ב] אין קוש"א לרמב"ם לפי פירושו כמ"ש בסעיף ה' [סקט"ח], ואלרנא משם ראינו דגרסינן מבוי: ד. או סופר שטרות. כפירוש חוס' [שם ע"א] בשם ר"ה בנרפס, ע"ש:

באר היטב

נמשות מהרש"ם [חור"ם] סי' מ"א ותמ"א וסי' רס"ו ונמשות רש"ך ספר ב' סי' קע"ב. [ש"ך סק"א]: ב. שביקש. לאו דוקא, דהוא הדין אם כבר החזיק ועשה שם מלאכה זו כמה שנים, אינו מועיל חוקה לזה כמ"ש בסעיף ד' ע"ש. סמ"ע [סק"ב]: ג. רופא. פירש"י מוהל, וכ"כ בעיר שזן. ולא דק, שהמחבר על כרחו לא ס"ל הכי, שהרי בסמך ג' כתב דכל מילי דמנא אינו יכול למחות. לכן נראה, דפירוש רופא הוא לגופות בני אדם, ואומן פירוש מקח דם, להאי גירסא דגרסינן רופא או אומן. אבל במימנו (המובא בציונים אות א') ובעור [סעיף א'] כתוב רופא אומן, ולפי זה יש לפרש רופא שהוא אומן, וכן פירש ב"י ע"ש, בע"ל חמחני מאי חיקן לפ"ו במה שפירש רופא אומן, ונראה דלהכי כתב רבינו שפירש רופא נפשות, דאטו זה אינו מצוה. ונראה דלהכי כתב רבינו מילי דמנא כו' למלך נקמה או להתפלל בעשרה כו', להורות דדוקא בענין מנא

סימן קנו סעיף א' א. אחד מבני מבוי שאינו מפולש כו'. כל מבוי יש כמה חצרות, אלא שנמפולש, דהיינו שפסחו חמדי משני נדרים והעוברים ושבים נכנסים מלד זה נמצו ויולאים מלד שכנגדו, נקעי ציה רבים, ולא שייך גביהו הטענה שמרבה עליהם הנכנסים כו' ולמנוע ע"י זה להאומן לעשות בו מלאכתו, שהרי גם זולמו שמימי שם רבים, משא"כ נמצו שאינו מפולש שאין לו אלא פסח אחד ובמקום שנכנסים שם הם שנים ללכת, דאין שם מעבר לרבים. ומסיק מור"ם וכתב, דגם צוה יש אומרים דאין להם טענה זו מחלל לחלל שנאסרו מבוי, כי אם נדרים עמו באותה חצר ענמה יכולין למחות עליו, מהאי טעמא שמרבה עליהם הנכנסים ויולאים, וק"ל: ב. שביקש ליעשות כו'. עיין דרישה [סעיף ג'], שם הוכחתי דהאי שביקש לאו דוקא קאמר, אלא הוא הדין אם כבר החזיק ועשה שם מלאכה זו כמה שנים, אין מועיל חוקה לזה, וכ"כ הרמב"ם [פ"א משכנים ה"ה] והמחבר הביאו בסמך סעיף ד': ג. רופא או

ש"ך בת"י:
פי' נפטר בלד
שכח דף נ"ד
פ"ד [בסו"ה]
סי' ו', קשיב

ע"פ באה"ט

ע"פ
הפ"ם
במהדורות
פרידל ע"פ
ד"ר

ה' לימוד שאינו של תורה. וז"ל ד"מ שם [המובא בצינונים אות ג'], ונפירות המשנה [ב"ב פ"ב מ"ד] כמז הרמב"ם ח"ל, ושאם היה מלמד למינקות חשנון או משכורת, יכולין למחות בידו, עכ"ל: ו' ואפילו נתרצו כולם חוץ מאחד. כן הדין בכל מני מעכבי המוכרים נקמין זה. וכלל נקמנות שממקני הקהל, כמז הראש"ש בכלל ו' דין (ד') [ה'] שאין יחיד יכול לנטול, דכזה כמזי [שמות כ"ג ב'] אחרי רבים להטות, ע"ש [קש"כ]: ו' לא ישכירו בו. נטור [סעיף א'] קיים וכתב, אפילו אינו מוצא אחר ששכרו נכדי ששכרו אותו זה, עכ"ל. ועין דרישה [שם] מה שמלקמי כזה צין שכירות [מכירה: ה'] אב"ל למכור

יש אופרים דשרי. הטעם נ"ל, דנמכרה אינו נראה כל כך שקנאו לעשות צו מלאכתו, דהא י"ל שקנאו למחלה להיות שלו לדירה, וידור צו צנו או ישכירו לאחרים עד שיפנה ממלאכתו זו, ואם יצוא הלוך אחר לעשות צו מלאכתו, הא מנא בני הסגר לישמע דין נכדי לוקח, ולכן לא מינו ח"ל כמוכר כיון שאין היקף צרי, משא"כ שכירות שהיא לזמן, ואין מדק העולם לשכור בית אלא לדור צו מיד *נאמר הוא שם, ומשום הכי יכולין למחות צו (נחמכר) * [בהמשכיר]. ועין דרישה, שם כמכרי המדרכי [ב"ב ס' קנ"ט] כמז נכס רצ"ל, ודנלמכור לגוי שאינו אומן הסגר הוא להיפך כו', ע"ש שכתבתי טעם לדכרו:

ב' חנות שבחצר יכולים השכנים למחות בידו ולומר לו אין אנו יכולים צינים ומקורות (ג) קן כמז צ"ב ב"ב י"א רש"י ע"א מדפי הרי"ף ומדפי שם. ד"מ ח. (ד) המדרי רש"י שם לא יפסור ב"ב ס' תקי"ד. ד"מ ח. (ה) שם נכנסים פ"ו משכנים דין י"ב, ודעו יחזק נפס לא ח"ו. ד"מ (ז') ד. כ"ה בכת"ב

כ"ה בכת"ב
ממחורות
תניב
קניגסברג
ועוד
ובדפוס:
כאשר

סימן קנו סעיף א' בסופו. וכן לא ימכרו לגוי העושה מלאכות אלו, משום דגוי לא ציית דינא, אבל אם לא היה עושה מלאכות אלו יכול למכור לו אם אין ישראל שיקנהו באותם הדמים הראויים, והיה בשכירות. ערך להם

באר הגולה
ג. נפירות המשנה כתב, ושאם היה מלמד למינקות חשנון או משכורת, יכולין למחות בידו. סמ"ע [סק"ח] כמז ד"מ. ד. אכל נ"מקנות שממקני הקהל, כמז הראש"ש בכלל ו' ס' (ד') [ה'] שאין יחיד יכול לנטול, דכזה כמזי אחר רבים להטות. סמ"ע [סק"ח]. ה. כמז הרב המגיד [שם], כמז שם [שם]. והטעם מפני ריבוי הנכנסים ויולאים. ו' ויהיה דאכל מאן דנעי לשכור, אלא שאינו רוצה לשכור נכדי ששכרו (אם) [אחרות] זה. וה"ה גבי מכירה לגוי שכמז הרמ"א נהג"ה, דאכל מאן דרוצה לקנותו אלא שאינו רוצה לקנות נכדי שיקנה אותו זה. ב"מ [סעיף א'] מדכרי הטור והסמ"ע [שם ד"ה וזא]. סעיף ב'. ו' ג"ז שם [ברמב"ם פ"ו משכנים] דין י"ב. וכמז הרב המגיד (כ), שם משנה [דף כ' ע"ב].

באר היטב
המלך נצירוף אנשים, משא"כ נשאפטר לו ליל נכמי האנשים שזיכין לו, מעכבין עליו שלא לעשות מזה. אם הוא באופן שינוא הכנה אנשים לנימו, עכ"ל: ד. דשרי. נראה לי הטעם, דנמכרה אינו נראה כל כך שקנאו מדי לעשות שם מלאכתו ד"ל שקנאו למחלה להיות שלו לדירה, וידור צו צנו או ישכירו לאחרים עד שיפנה ממלאכתו זו, וא"כ אין היקף צרי, משא"כ שכירות שהיא לזמן, ואין מדק העולם לשכור בית אלא לדור צו מיד נאמר הוא שם, ומשום הכי יכולין למחות צו (נחמכר) * [בהמשכיר]. ועין דרישה, שם כמכרי המדרכי [ב"ב ס' קנ"ט] כמז נכס רצ"ל, ודנלמכור לגוי שאינו אומן הסגר הוא להיפך כו', ע"ש שכתבתי טעם לדכרו:

לפסוק הדין לחלוטין, מפני שהוא תמהון בעיני העולם שיכול אחד לעכב על חבירו בעשיית פונסה למכור משקים בביתו, ואם זה יזכה למחות יעוררו רבים למחות בשכניהם מוכרי יין דשכחיו טובא כו', ואפשר שנשנתה הדבר ע"י אורך הגלות שנתמעטו הדיורים לבני עמנו, ואם ימחה אחד בחבירו באלו, יצטרך לבירות ח"ו אם אין לו כמה להתפרנס כו'. והוא ז"ל הש"ס, דודאי לפי ההלכה נראה שיוכל למחות בהעלין. ומ"ש הרב השואל דלרמב"ם [פ"ו משכנים ה"ב] דהטעם משום שאינו יכול לישן זה היה בימיהם שהיו עושים בחנות גם כלילה כדמשמע ריש פ"ג דב"ב כו', לא נראה לי, דהא דאמרין חנותא דמחוחא כו', היינו שהיו דרים בביתם ועושים מלאכה או מוכרים בחנותם ביום בשעת משא ומתן, ואילו במקומות אחרים הסחורים והאומנים דרים שם כלילה והו"ל חזקה רצופה דשלוש שנים, אבל לעולם ליכא דוכתא דעבדי כליליא דכתיב [נחמיה ד' ט"ו] והיה לנו הלילה למשמר כו'. אבל פשוט, דשינה הוא לאו דוקא כלילה, אפילו ביום אין לו מנוח מחמת כלכלו הקול, ואיכא ניוקי דגנו ביממא, ואיכא נמי קלא דפועלים המשכימים למלאכתם ונכנסים לחנות וכדומה, על כן נ"ל דאין זו סמיכה. גם מ"ש דאפשר נשנתה הדבר כו', הגם שאפשר להוסיף תבלין ולומר כיון דכתבו הפוסקים לקמן סעיף ג' לאו דוקא תשכ"ר אלא ה"ה לכל מילי דמצוה אינו יכול למחות, א"כ הא קי"ל בזמן הזה דמזונות הוא דבר מצוה כמ"ש באו"ח סוף סימן רמ"ח בהג"ה, מ"מ לא נראה לי, דעד כאן לא קאמרי אלא בביטול מצוה, דאם לא ילמדו יתבטלו, או שארי מצוות המוטלים על הכל, אבל הכא פרנסת בניו ובני ביתו אינה מוטלת על שכניו כו'. אמנם נ"ל לדון לזכות על פי מה שכתב בחשובת רלב"ח ס' (צ"ו) [צ"ו] לפרש הטעם לדעת רמב"ן [ב"ב כ"ג ע"א ד"ה אין] ורוב הפוסקים, דגבי חנות שבחצר אפילו חזקה לא מהני [דלא כהג"א] [שם פ"ב ס' ו'] והרע"ב [שם מ"ג] משום ריבוי הדרך, וגבי עושה מלאכתו בחנותו אפילו לכתחילה מותר, דלכאורה קול הפטוש ורחיים גרע טובא מריבוי דרך, וכתב דהטעם מפורש במתניתין דתנן [שם כ' ע"ב] אבל עושה הוא כלים ומוכר בשוק, מבואר

חידושי רעק"א

סימן קנו ס"ק ב'. מהני חזקה. נ"ל, והרמב"ן נחמדישו [ב"ב כ"ג ע"א ד"ה אין] ונ"ל [שם י"ב ע"א מדפי הרי"ף] כמזו להדיא דה דומה לקוסטל וימי הכסף ללא מהני חזקה, והוספו קן מילושלמי [ב"ב פ"ב ח"ג]:

שו"ת הריב"ש סימן קצו

השלישית שטען ראובן, מפני חולי אשתו, שמזיק לה בראשה, גם זו טענה גדולה. ואף על פי ששנינו במשנה (שם): אבל אינו יכול למחות בידו ולומר לו: איני יכול לישן מקול הפטיש ומקול הריחים, ואפילו בחנות שבחצר, כ"ש בזה שהוא בחצר אחרת, זהו בשאר בני אדם הבריאים. אבל כיון שהאשה זו מוחזקת בחולה, אין לך גירי גדול מזה, והוה ליה כקוטרא ובית הכסא, וכדאמר רב יוסף (כ"ג): הני לדידי כקוטרא ובית הכסא דמו לי. ואם במה שאדם קץ מחמת שהוא מאניני הדעת, הוה לדידי' כקוטרא ובית הכסא, כ"ש במה שמזיקו בגופו מחמת שהוא חולה או חלוש המזג. וכתב הרשב"א ז"ל בההיא דרב יוסף, וז"ל: מיהא שמעינן, דכל מי שנודע ומוחזק שאינו יכול לסבול נזק אחד ידוע, מן הנזקין שהנפש קצה בהן, אין לו חזקה. כי הא דרב יוסף, שאע"פ ששאר בני אדם אין מואסין בו כל כך, כיון שהוא מוחזק ונודע שאין דעתו סובלתו, אין מחזיקין עליו בכך. ולא אמרו קוטרא ובית הכסא אלא מפני שהן נזקין ידועין אצל הכל; עכ"ל. ואחרי שמחמת כל אחת מן השלשה טענות, שטען ראובן, יש לשמעון להרחיק ההיזק, א"צ לומר בהתקבץ שלשתם יחד. נאם יצחק ב"ר ששת זלה"ה.

נתיבות המשפט חידושים סימן קנו ס"ק ז

(ז) הם חולים. ונראה, דאפילו היה בריא ואח"כ נחלה דלא מהני חזקה, ד [ל] חולה ודאי דדמי לקוטרא ובית הכסא.

פתחי חושן פרק י"ג (כ"ד)

ונראה שאף לדברי הנה"מ דלעיל שאפילו היה בריא וחלה יכול למחות, היינו דוקא כשקדם עכ"פ בדירתו לאורג. אבל אם האורג קדם ובא זה בגבולו, לא מסתבר שיצטרך האורג להרחיק. וכ"ש כשזה בא לגור באיזור תעשיה או ליד ביח"ר שאינו יכול למחות ולהבריח כל המפעלים שבסביבה כשיחלה, ודבר מצוי הוא.

גמ ב"ב כב: עד מתני' כג.

(ה) דמעיקרא פטור ה"ל דמוחר הכא משמע דגרמא בנזקין דפטור^ט וכן צ"ל כד הרגל (ב"ק דף טו:) וזק כל מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסמות וקדם וסילקו אפילו הוא פטור וצפרק הפרה (שם דף מו:) הכנים פירות נחלר בעל הבית שלא ברשות כ"י וקאמר בגמרא דלס אכלה והזקה פטור ונתן סס המות לפני בהמת חצירו דפטור (שם) ושולח בעירו^י צד חרש שוטה וקטן (שם טז:) ופורק גדר בפני בהמת חצירו וכוסף קמת חצירו בפני הדליקה^י ועושה מלאכה במי חטאת (שם טז:) וליצה וליצמו הרוס^י דפטור בכל הקדאמר בפרק הכונס (שם דף טז:) ומציעת חצירו דהוי נמי גרמא כדאמר בפרק קמא דקדושין (דף מד:) דליהו הוא דלצנעית אנפשיה וצריך הרגל (ב"ק דף כג:) שיסה צו כלב שיסה צו נחש פטור ויש ליתן טעם מאי שגא כל הני מדינא דגרמי כגון אחווי אחווי דהגחול בתרא (שם דף קנח:) וסס) ומראה דינר לשולחני וממלא

אסור" רב יוסף הוזה ליה הגהו תאלי דהוו אי לאו משום זקיפת סולם לא היה מתני' אחר להמתק מראשי המקרה: דאי משום דוושא הא אויל ואתי תותיה. תחת השיפוע: מתני' מרחיקין את הפולם מן השוכר. אם יש לזה שוכר בחצירו סמוך לכותל שצץ שמי החצירות ותצירו צא להעמיד סולם בחצירו אלל הכותל ירחיקו מן השוכר ארבע אמות: כדי שלא תקפוץ הנמייה. מן הסולם לשוכר ותהיוג את היונים והיא חיה קטנה^י: גמ' יומא מתני' דלא ברבי יוסי. דלפניו נסיפא דפירקין בנזקע חילן סמוך לצור. וטובא מילי איכא במתניתין דודאי לאו כרבי יוסי אלא לימא אף זו דסולם ושוכר דלא כרבי יוסי: בגירי דייחיה. בתלים הבאים לו מיד גופו של בעל הבית ממנו: דבהדי דמנח דיה. בעוד שאותו בעולם קפלה: גרמא בניזקין אסור. ואפי' (ז) למ"ד (ב"ק דף טז: ק.) דלא דלץ. דינא דגרמי ופטור מלשלם אסור לגרוס וכשנא להעמיד גרמא להזיק חצירו מעכב: תאלי. דקלים קטנים:

לא יחפור פרק שני בבא בתרא כג.

אומני. מקיז דס: קורקור. עורבים שדומים בנעקתן כקורין קורקור: אפיקו י. כלומר אל יקחו לי עוד כלן שעל כן העורבים נאין: בקומרא. עשן: בבית הכסא. שעל גבי קרקע וגראה לעינים שכן היו צמי כסאות שלהן: מתני' מרחיקין את השוכר מן העיר. שהיונים מפסידין זרעוני גנות: אפי' יש לו בר. שלא יפסידו היונים בשדה חצירו: מלא שגר היונה. מרובת פריחתה פעם^י אחת: ואם יקחו. כמו שהוא עם הקרקע אפילו אין לו כל סביבו אלא בית רובע הקב הרי הוא בחזקתו שהרי החזק צו הראשון כן: גמ' אין פורסין נשכין. שלא ילכדו צהס יוני השיש: שלישים רים. ארבע מילין^י. וכרסייהו בחמישים אמה קמלייא. כמה שכן מלקטין בנזק חמשים אמה מתמלא כריסן ואין מפסידים חרעים מכאן ולהלן: לא יפרוס. נשכין: ביישוב ברמים. שפורסין מכרס לכרס ושטים הרבה: ביישוב שובבין. שמדלג משוכך לשוכך: ותיפוק דיה משום שובבין גופיהו. מאי מאה מיל דקאמר דמשמע דנשכיל יוני העיר מתרחק שנאין כלן דרך שוכין בלאו יוני העיר נמי לא יפרוס שהרי לוכד יוני שוכות של אחרים: פוענן. ייורש ופוענן דלוקה. בית דין פותחים פה וטענה ליורש וללוקה שערער אדם עליהן ויש לו עדים שהיתה שלו או של אחמיו וזה אומר ירחמיו מאבא או לקחמיו

אומני אומני ויתבי תותיהו ואתו עורבי אכלי דמא וסלקי (ה) אבי תאלי ומפסדי תמרי אמר להו רב יוסף אפיקו לי קורקור מהבא א"ל אביי והא גרמא הוא א"ל הכי אמר רב טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסור והא אחזיק [להו]^י הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה אין חזקה לנזקין ולא איתמר עלה^י רב מרי אמר בקומרא ורב זבד אמר בבית הכסא אמר ליה הני לדידי דאנינא דעתאי כי קומרא ובית הכסא דמו לי: מתני' מרחיקין את השוכר מן העיר חמשים אמה ולא יעשה אדם שוכך בתוך שלו אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח רבי יהודה אומר בית ארבעת כורין מלא שגר היונה ואם לקחו אפילו בית רובע הרי הוא בחזקתו: גמ' חמשים אמה ותו לא ורמינהי^י אין פורסין נשכין ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב שלשים רים אמר אביי מישמ שיימי טובא וכרסייהו בחמשים אמתא מליא^י ומישמ שלשים רים ותו לא והתניא^י וביישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס רב יוסף אמר ביישוב כרמים (ה) רבא אמר ביישוב שובבין ותיפוק ליה

אומני ויתבי תותיהו. בקרקע שלהן היו יושבין ולא בקרקע של רב יוסף מדפריך במר הכי והא גרמא הוא: והא אחזיקו דהו. פי ר"י ב"ר מרדכי כיון שלא צא להחזיק בקרקע של חצירו ולומר שלו הוא אלא לחמשים בעלמא שנהנה^י ממנה מועלת חזקה שלא בטענה דמסתמא לא היו אומרים שמכר להם רב יוסף חמשים זה והוו כי הנהו דלעיל (דף ו.) דאחזוק להורדי דמועלת חזקה שלא בטענה דמדלג מיהא ג' שנים מחל לו ואין נראה דלס לא הקנה לו כי החזיק להורדי אמאי החזיק לכשורי אלא על כרחק התם שטוען שהקנה לו ולהכי אחזיק לכשורי דלץ אדם עושה קנין למתנה (ט): אין חזקה דנזקין. אומר ר"ת דאפי' הקנה (י) יכול לחזור צו דקנין בטעות הוא דסבור היה שיכול לקבל ועכשיו אין יכול לקבל^י ואין נראה דמדקאמר אין חזקה לנזקין איכא למידק הא רביה יס כדדייקין בחזקת הבתים (לקמן דף מט: ג) גבי הא דתמן ולא (לשם חזקה נכבשי בעלה^י): בקומרא. נראה לר"י דדוקא בקומרא דכשנן שהוא גדול ומזיק ביותר אין חזקה כדאמר במרוצה (ב"ק דף פג:) אין עושין כבשונות בירושלים מ"ט משום קומרא דדוקא נמי בית הכסא שלהן (ז) שהיה למעלה מן הקרקע והיה מסריח ביותר אלל בשלנו שהוא מכוסה יס חזקה: לדידי דאנינא דעתאי.

(א) ב"י סי קנ"ה מחי ג' הביא תשובת ריב"ש דהא דתנן שאינו יכול לומר איני יכול לישן מפני הפטוש ומקול הרחיים זהו דוקא באנשים צריחים אבל החולה יכול לעכב וכדאמר ר"י כ"ג א' בני לדידי כקוטר וביה"כ דמו לי, ולכאורה אין ראי מהא דר"י דהתם חשיב החזק לכו"ע אלא לכו"ע מהני חזקה, ולר"י לא מהני חזקה דלדידי כקוטר דמי וקים לן דלא מחיל ולא מכר, אבל דבר שאינו חזק לכל העולם אלא לחולה שפיר י"ל דעל החזק להרחיק את עצמו, וילך החולה לדירה אחרת, ולכאורה הדבר מוכח לרצא י"ז ב' דבבא לסמוך אינו סומך, א"כ השכנים יעכצו לעולם להעמיד רחיים ושאר אומנות של פטוש דלמא יארע חולה והקול קשה לו, וחולי מאוי ולא הוי כשדה שאינה עשוי לבורות, ועוד ללישנא דבשדה שאינה עשוי לבורות נמי לא סמיך מאי איכא למימר, ונראה דמודה ריב"ש שאם אומנותו בפטוש או רחיים ואח"כ אירע חולה זשכנו שאינו כופהו להפסיק אומנותו ורחיים שלו, אלא אם צא לעשות והחולה מעכב עליו הדין עם החולה, כמו באור וחנות של נחתומין, ואפשר דהא דאינו מעכב בשעה שאין לו חולה בחוץ ביתו משום דדירה שאני וכדאמר י"ח א', מיכו מהא דפריך שם מרחיים ואמר ב"ה דליכא כותל נמי לא סמיך משמע דלא חשיב דירה, אבל התם מרחיק ג"ע ואין כאן ציעול דירתו אבל אם יטעון איני יכול לישן מקול הרחיים ילערך לבעל הרחיים, והא דחולה יכול לעכב י"ל דכן הוא שרש חזקי שכנים דהראשון עושה כל מה שירצה, ועל השני שלא להזיקו, וכמו דהעושה אור מעכב על חברו לעשות נחתום ולצעין ה"ג עושה ביתו חולים ועל חברו שלא לעשות אומנות של פטוש וכיו"ב.

יש optional לעי בחזקי שכנים במקום שיש לו זכות לחברו לעכב אם הנחך בעצמו יש לו גפת וצב אצל כותלו ואינו חושש אם יכול לעכב על המחזיק מי אמרין דזה אע"פ שאדם רשאי לחבל בעצמו אחרים שחבלו בו חייבין, ואח"ל דמ"מ מעכב את חברו, יש לו רחיים בחוץ ביתו והחולה בחוץ ביתו ואינו חושש, מהו שיעכב את חברו לדעת ריב"ש, [אם החולה הוא אחד מבני ביתו החולה יכול לעכב, שהרי החולה אינו מחזיק רחיים, אלא אם צה"צ חולה יש להסתפק, או שהחולה מתרצה ברחיים של האב ושל הבעל אפשר דהוי כהחולה עצמו מחזיק את הרחיים].

נראה דאין דברי ריב"ש אלא בעושה דבר שאינו עיקר דירה כמו בעושה אריגה וכיו"ב שאין זה מאוי בכל אדם ולא ברוב בני אדם, אבל אם עושה דברים שרוב בני אדם עושין ולפעמים תשמישן ודיבורן משמיע קול שמפריע את החולה אינו יכול למחות אף אם החולה קדם, ורשאי אדם לבנות בית אצל חברו ולהכניס את העוללים והיונקים שזועקים בלילה ואין החולה יכול לעכב עליו דהרי אינו חייב ללכת מדירתו.

אם חולה יכול לעכב אפילו מחצר אחרת פתחי חושן פרק י"ג (כ"ד)

(כד) רמ"א שם סעיף טו (וכתב בנה"מ סימן קנו חידושים סק"ז שאפילו היה בריא ונחלה יכול למחות, דלא מהני בזה חזקה דומיא דקוטרא, ועי' להלן). והוא מדברי הריב"ש סימן קצו בדין הכאת האורג, וכתב דמה שאמרו שאינו יכול למחות ולומר איני יכול לישן מקול הפטיש ומקול הריחיים, אפילו בחנות שבאותה חצר, וכ"ש בחצר אחרת (בערוה"ש כתב על דברי הרמ"א דהיינו דוקא כשמזיק לבעל החצר או לבני ביתו, אבל אם מזיק לאחד משכניו אינו יכול למחות בידו, שיכול לומר לו שישכור לו דירה אחרת, ע"כ. ונראה שלא ראה דברי הריב"ש שהוא מקור לדברי הרמ"א, דמשמע שאינו מחלק לגבי חולה בין חצר זו לחצר אחרת, ואם כונתו לחלק בין בעל החצר לדייר שוכר, גם זה לא מצאתי מנין לו לחלק בכך. שוב ראיתי בשו"ת דברי חיים ח"א חו"מ סימן יז שכתב בהא דאינו יכול לישן מחמת רבוי דיורים, דהיינו דוקא שכן בחצר או במבוי, אבל מי שאינו שכנו אינו יכול למחות, עיי"ש, וצ"ע), היינו בסתם בני אדם בריאים, אבל בזה שמוחזק לחולה אין לך גירי גדול מזה, והו"ל כקוטרא וביהכ"ס שאם הוא מאניני דעת שקץ בהם שצריך להרחיק, כ"ש במה שמזיק בגופו מחמת שהוא חולה או חלוש המזג, והביא מדברי הרשב"א בההיא דרב יוסף דכל מי שנודע ומוחזק שאינו יכול לסבול אחד מן הנזיקין שהנפש קצה בהן, אין לו חזקה כי הא דרב יוסף. ואע"פ ששאר בני אדם אין מואסין בו כל כך, כיון שהוא מוחזק ונודע שאין דעתו סובלתו אין מחזיקין עליו בכך, ע"כ. ומשמע מדבריו דוקא כשמוחזק וידוע שמזיק לו, אבל סתם אדם אינו יכול לטעון שהרעש מזיק לו.

שו"ט שבט הלוי ח"ט סימן ש'

ב. ואשר הניע כז' לפנינו צענין כל אותם נזקי שכנים
 שרשאים לעכב כגון רבוי עוזרים ושנים או רעש
 במקום חולה או ריח האם זה דוקא אם כלפי שמיא גליא
 שזו הסיבה האמיתית להתנגדותו, או אפילו אם זה באמת
 לא מפריע לו מכ"מ זה נותן לו זכות לעכב, וכ' כז' שזה
 נוגע הרבה להלכה, ואומר צעניי כי צודאי שיטת הש"ס
 ב"צ כ' ע"צ וכ"א ע"א ושו"ע סי' קנ"ו פשוט כמפורש
 דדוקא אם באמת מפריע לו או יכול להפריע לו ומה"ט
 מוחה, לא שהמציאות כך או סבה אחרת שאינו מפריע לו
 כלל, וסבור הייתי לומר במה שהקשה רבינו הרש"א ב"צ

סימן יז

בענין אחד ששלח פרעון חוב ליורשי המלווה
ואינו יודע אם קבלוהו

סי' מ"א תשליה

מע"כ ידידי הנכבד אף שלא הזכיר שמו על
מכתבו יהיה לו שלום וברכה לעולם.

בדבר החמשה או ששה דאלאר שמע"כ נשאר חייב
לאשה אחת שאמרתי לו שישלם ליורשיה אם
ידע מהם אף אם אינם שומרי תורה, וכאשר היה לו
כתובת (אדעס) של אמה שלח לה ששה דאלאר
בזמנא (מאני ארדער) במכתב אחריות וקבל בחתימתה
אין שקבלה מכתב זה ונסתפק מע"כ שמא חתם אחר
את שם אמה ובא הכסף ליד אחר ולא לאמה, הגה
מצד זה אין שום חיוב על מע"כ דכפי הדרך יש לתלות
שנתקבלה הכסף. אבל העיקר מה שיש לדון מה שהאם
אינה יורשת את בתה אלא אביה ואחיה אם יש לה,
אבל כיון שאין מע"כ מכיר אם יש יורש שלה באיזה
מקום אין עליה שום חיוב אלא רק לאם יודמן שיבא
אחד ויברר שהוא היורש או יצטרך ליתן לו אבל עד
אז אין עליה שום חיוב להוציא הוצאות לבקש היורשין
דעל לה וכל חיובין ליכא חיוב להוציא הוצאות לכד
מגולל.

הגני המברך אותו בכל הטוב והשלום לעולם.

משה פיינשטיין

סימן יח

בדבר עישון סיגארעטן בביהמ"ד וביהכ"נ
שמפריע לאחרים

בעיה

כ"ז תשרי תשמ"א

מע"כ הרה"צ מהר"ר ראובן ספר שליט"א.

הגה בדבר עישון סיגארעטן בביהמ"ד וביהכ"נ שלומדים
ומתפללים כל חברי הכולל שיש אברכים שאינם
יכולים לסבול העשן וגם משמע שקשה לגושם שחולים
מה שאני כתבו בנוסח הבקשה שאיכא להם צער גדול
וכאב ראש ומפיק להבריאות שלהם ואולי מקצר גם את
החיים, ולכד כתיבתם ידוע שהוא דבר המזיק להרבה
אינשי, וממילא יש לחוש שאיכא גם שיוכלו לחלות
גם מהעשן שאחרים מעשנים לא רחוק ממנו ומחשש
אשר נמצא בביהמ"ד, שנשאלתי אם יכולין למנועם
מלעשן בביהמ"ד וביהכ"נ.

הנה פשוט וברור שאפילו אם ליכא חשש סכנה

וחשש חולי דנפילה למשכב אלא שקשה להם לסבול
דמצטערין מזה אסור שם לעשן כי אף רק בגירי ידיה
שהוא גרמא ממש כתא להעמיד טולם פחות מד' אמות
משוכב נחשב גירי ידיה שמדדה גם ר' יוסי בב"ב
סוף דף כ"ב משום דומגין בתרי דמנה ליה יתבא בחור
ותקפוץ הנמיה ויוק משום דא"ר טובי בר מתנא גרמא
בגזקין אסור. וכהנהו אומני שאמר ר' יוסף שאסור
להם להקין דם בקרקע שלהם מחמת שעל ידי הדם
אתו עורבי אכלי דמא ומפסדי חמרי ומפורש שם דלא
היה הפסד ממש אלא לסתם אינשי לא היה שום הפסד
דהיו רוחצין התמרים ואכלי להו ורק לר' יוסף שהיה
איסטניס לא היה אוכל תמרים כאלו, וגם לא משמע
שהיה ר' יוסף נחלה מזה אם היה אוכלם אבל היה לו
צער גדול לאוכלם, ומ"מ היה אסור להם להקין מאיסור
מזיק. ועיין ברמב"ם פ"א משכנים ה"ה שכתב דינא
דר' יוסף גם במה שהאדם מצטער מקול וצפצוף
העורבים משום שמפרש שני פירושים בצערא דר' יוסף
מפני אנינות דעתיה ותרווייהו אמר לדינא כדאיתא
בלח"מ, דלכן אף אם נימא דר' יוסף לא היה אוכלם
כלל להפירות כשראה וידע דהיה עליהם דם והיו
נפסדין לו הפירות, ולא היה ראייה שבשביל איזה
צער בעלמא להיחיד נמי אסור, תרי איכא ראייה ממה
שבשביל צער שמיעת הצפצוף דחאי הוא רק קפידא
בעלמא ואסור. אבל בעצם אין לומר דהיה זה משום
שלא אכל ר' יוסף את הפירות דא"כ מיט לא מפעיל
חזקה דהא כשאינו אוכל הפירות לא סבל שום צער
מצד אנינות דעתיה שהיה שייך לומר דאף שסבל עד
צתה לא יכול לסבול יותר כמו בקוטרא ובה"כ דהא
הוא רק הפסד ממון או גם הפסד ממון ליכא דמזכרין
לאחרים ושייך ע"ז חזקה, אלא מוכרחין לפרש דסבל
ואכלם משום שלא רצה ואולי לא היה יכול למכור
הפירות, ולכן אמר שפיר דליכא חזקה לסבילת הצער
דנגד אנינות דעתו כדפירשתי. ומצינו דבשביל איזה
צער מקפידא ואיסטניסות בעלמא, אף שלסתם אינשי
אין זה צער כלל, אסור לגרום לו שכניו אף רק ע"י
השתמשות שלהם בחצרם ובביתם, ויחסידו גם ממון
הרבה ע"י דהא יצטרכו לשטור מקום להשתמש
באומנותם לפרנסתם במקום שלא יהיה מי שמקפיד
בזה, ומדכתב הרא"ש בסוף סימן י"ח מכאן משמע
דכל נזק שידוע שאין המערער יכול לסבולו אפי"ן
שסובלין אותו שאר בני"א אין לו חזקה נגד מערער
זה, והביא הטור להלכה בסימן קנ"ה סעיף ג"ט ובש"ע
ס"ם סעיף מ"א. וא"כ כ"ש בעישון סיגארעטן שאלו
שאין יכולין לסבול הוא צער ממש בעצם לא ענין
קפידא ואיסטניסות בעלמא, וגם לא רק צער בעלמא
אלא גם מזיק ממש להם כידוע שאסורין המעשנים
לעשן שם אף אם היה ברשותם ובביתם אם היה שייך
שיגיע להם העשן ויצטערו ויזוקו.